

Hürriyet > Yazarlar > Ayşe ARMAN > İstanbul kedileri dünyayı fethetti...Kesin bilgi!

Ayşe Arman

aarman@hurriyet.com.tr

İstanbul kedileri dünyayı fethetti...Kesin bilgi!

4 Haziran 2017

Bu film kaçmaz! Adı 'Kedi'. İstanbul kedilerini anlatıyor. Türk-Amerikan ortak yapımı. Başrolde de dünya güzeli İstanbullu sokak kedileri... Hele bir kediseverseniz bayılacaksınız. Film şu anda ABD'yi kasıp kavuruyor. Önce abartıyorlar zannettim ama gerçekten öyle...

'Kedi', Amerika'da tüm zamanların en çok izlenen Türk filmi oldu. Vizyona girdiği tüm şehirler, afişleriyle kaplı ve Türkiye'den böyle bir film çıkmış olması izleyicileri şaşırtıyor. Kediler aracılığıyla Türk insanının sevecenliğini de anlatan, bu nedenle yabancıların bize bakışını çok olumlu etkileyen şahane bir belgesel...

Sokakta kedilerin dolaşmadığı ülkelerde, İstanbulluların kedilerle kurduğu bu sıcak ilişki gönülleri fethetmiş durumda. Amerika'nın en popüler sinema sitelerinden Indiewire, yılın en iyi 10 filminden biri ilan etti. Eleştirilerde, kedi belgesellerinin 'Yurttaş Kane'i olarak tanımlanıyor. Ben de yönetmen Ceyda Torun'u buldum ve sordum...

Tebrikler! Şiir gibi bir film 'Kedi'. Belgesel diyemeyeceğim, benim için bir film. Ve şahane bir film. Bir kedi âşığı olarak çarpıldım. Amerika'yı da fethetti zaten. Tüm zamanların en çok izlenen Türk filmi oldu. Ve çok güzel övgüler aldı eleştirmenlerden. Neler hissediyorsunuz? Şaşırdınız mı, sevindiniz mi? N'aptınız? Havalara mı uçtunuz?

- (Kahkaha atıyor) Hepsi, hepsi! Film yapan herkes filmi başarılı olsun ister, o yüzden bu meşakkatli işe girer. Ama bu kadar olumlu tepkiyi gerçekten beklemiyorduk. Film yaptıktan sonra ilk altı ay, ne uluslararası satış şirketleri ne dağıtımçıları ne de festivaller ilgilendi. "Bu film politik değil, aktivist değil, nedir tam anlayamadık!" dediler. Bizim de moralimiz bozuldu, yanlış bir vizyonun peşinden gidiyoruz diye. Ama sonra çok acayip bir şey oldu...

Nedir o?

- Seattle Film Festivali'nde -ki İstanbul'a benzeyen bir şehirdir- muazzam bir ilgi oldu. O kadar ki, saatlerce kuyrukta bekledi insanlar. Kedi takılarıyla, bereleriyle, aksesuarlarıyla...

BU BAŞARIYI RÜYAMIZDA GÖRSEK İNANMAZDIK

Dananın kuyruğu Seattle'da koptu yani!

- Aynen öyle! Bu ilgiyi gören Amerikalı dağıtımçıları hemen devreye girdi. Tabii inanılmaz mutluyuz. Böyle bir başarıyı

Sayfa tasarımıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

rüyamızda görsek inanmazdık. Yer gök 'Kedi' Los Angeles'ta ve Amerika'nın birçok başka şehrinde...

Peki nereden çıktı bu film?

- Ben bir kedi manyağıyım. Ve İstanbul âşığıyım. Aynı şey görüntü yönetmenim ve yapım ortağım Charlie için de geçerli. Charlie aynı zamanda benim eşim. Kediler benim ilk aşklarım ve ilk dostlarım. Caddebostan'da geçti çocukluğum. Bisikletle koşturmanın dışında yaptığım tek şey, bizim apartmanın arka bahçesindeki kedilerle oynamaktı. Sokak kedileri en yakın arkadaşlarımdı. 5-6 yaşlarımdayken, Boncuk adında, çok tatlı gri-beyaz bir kedi girdi hayatıma. Boncuk, her altı ayda 3'er 5'er yavru doğurarak, kendine 22 kişilik kocaman bir aile kurdu. 22 yavrusuna da baktım! Bazıları büyüdü, başka diyarlara gitti, bazıları bizimle kaldı, arka bahçemizde.

Kedilere duyduğunuz bu aşk yüzünden mi yaptınız filmi?

- Evet. Kedilerle ilgili bir şey yapmak her zaman içimde vardı ama ne olacağını bilmiyordum. Sonra yavaş yavaş insanların en çok izledikleri videoların kedi videoları olduğunu keşfettim. Yapımcıyı da böyle ikna ettik. "YouTube videolarının yüzde 15'i kedi videosu. Müthiş bir ilgi var. İstanbul'da da insanlar ve sokak kedileri birlikte bir hayat sürüyor, hem de yüzyıllardır. Dünyanın başka yerlerinde böyle değil" dedik.

MÜTHİŞ ÖZGÜR VE HAFİF VARLIKLAR, BİZE YÜKLERİ YOK

Bu filmi, diyelim ki İstanbul'daki sokak köpekleriyle çekseydiniz, aynı şekilde bir başarı elde eder miydi?

- Emin değilim. Köpeklerle kediler arasında bizimle ilişkileri açısından çok büyük bir fark var. Son birkaç yüzyıldır, köpekler iş hayvanı. Belki de bu yüzdendir. Onların bizimle dinamikleri biraz daha farklı. Köpekler için olay bizde bitiyor. Kedilerin başka farkındalıkları var. En azından bize karşı takındıkları tavır öyle. Bu da bizi rahatlatan bir şey. Çünkü çok büyük bir sorumluluk üstlenmek zorunda kalmıyoruz, özellikle sokak kedilerine karşı. Ama aynı zamanda onlar sayesinde şefkat ve sevgi duygularını yaşayabiliyoruz. Bize ağırlıkları yok kedilerin. Müthiş özgür, müthiş hafif varlıklar.

Amaç, kediler aracılığıyla Türk insanını da anlatmak mıydı?

- Aynen öyle. İnsanlar, kedilerle ilgili şeyler seyretmeye hazırlar. Ama mesela bir İstanbul filmi olsa ya da Türklerle ilgili bir film olsa, belki oturup seyreteceklerdi.

Tuhaf değil mi? İstanbul kedisini seyretmek istiyor ama Türk insanını seyretmek istemiyor.

- Bence genelde insanlar, diğer insanlarla o kadar ilgilenmiyorlar. O yüzden bebekleri ve hayvanları sevmeye yatkınlığımız var. Amerika'da altyazılı bir filmin bu kadar ilgi görmesi, izdiham yaratması bile muazzam bir şey. Ama evet, İstanbul'da yaşayan kedileri görmek için gittiler.

FİLM, AMERİKALILARA İLAÇ GİBİ GELDİ

Sadece kedileri sevdikleri için mi bu ilgi?

- Bileti bu yüzden almış olabilirler. Ama filmi izleyenlerin temel yargısı, "İyilik fışkıran, insanlara güven aşılayan bir film!" O kadar zor zamanlardan geçiyoruz ki, hayatta ve dünyada olumlu şeylerin de olduğunu tekrar hatırlamak insanlara çok iyi geliyor. Bir de "Aa Türkler böyle miymiş? İstanbul'un neye benzediğini tam bilmiyordum. Müthişmiş!" diyorlar. Çünkü ya Bond filmlerinde görmüş oluyor ya da haberlerde bir terör olayıyla izliyor. Başka referans noktası yok. O yüzden bu film onlara ilaç gibi geldi ve çok sevdiler.

İstanbul kedisi nasıldır, diğer kedilerden ne farkı vardır?

- Yabancılar İstanbul kedilerini şöyle anlatıyorum: Sizi senelerdir tanıyan bir kedi gibi, bankta otururken görünce gelip kucağınıza oturup, bir saat mırıldayabilen bir varlık. Siz sonra o banktan kalkıp yürüdüğünüzde, belki sizin peşinizden gelebilir, bir süre daha miyavlayabilir. Hep iletişim ve ilişki kurmaya hazır İstanbul kedileri. Dünyanın geri kalanında böyle bir deneyim hiç yaşamadım. Film izleyenler, "İstanbul biletimizi alıyoruz!" diye mesajlar yolluyor bana.

İSTANBUL'UN KEDİLERİ DÜNYADA FENOMEN

Türk insanının da ne kadar cana yakın ve şefkatli olduğunu da anlatıyor film...

- Evet. Cana yakın, misafirperveriz, evini, yemeğini paylaşan insanlarız, soğuk tipler değiliz. Tabii birbirimize sert davrandığımız da oluyor ama bu filmi çekerken, iki buçuk ay boyunca, öyle şeyler yaşadım ki, içim açıldı, "Türkiye için ümit var!" dedim.

Amerika'da vizyona girdiği tüm şehirlerde Kedi'nin afişleri var. Nasıl başardınız bunu?

- İnsanlarda kedilere karşı çok büyük bir sevgi var. Kediler resmen Rönesans yaşıyorlar. Bundan eminim. Belki Mısır dönemine benzeyen bir şey, çok yüksekte tutuluyorlar. Her yerde kediler var, her şeyde... Reklamlarda, filmlerde, insanlar her yere bir kedi koymaya çalışıyor. Ben de çok mutluyum bu ilgiden, çünkü YouTube geldi, filmimizi istedi, anlaştık. Kedi videolarını başlatan ve en önemli platformu olan bir kurumla iş yapmak şahane oldu. New York'ta, Los Angeles ve ülkenin başka şehirlerindeki billboard'ları, büyük afişleri onlar destekliyor. Bizde böyle bir bütçe yok. Onlar sayesinde yer gök 'Kedi'.

Sokaklarında kedi dolaşmayan ülkelerde, bizim kedilere sıcak yaklaşımımız gönülleri fethetti. Bu mu?

- Kesinlikle öyle! Avrupa'da ve Amerika'da böyle bir şey hafızalarda bile yok. Çünkü birkaç nesildir ülkelerinde yok! Bizde ise yüzyıllardır böyle. İstanbul'un kedileri bu anlamda fenomen. O yüzden filmi gördükleri zaman çok şaşıyorlar. Yeni yeni Amerika'da, farelerin bastığı depolara, polis istasyonlarına, çiçek pazarlarına barınaklardan kedi getiriyorlar. Fareleri kontrol altında tutmak için. Ve işe yaradığını görüyorlar.

Dünyada başka nerede bizimki gibi kediler var?

- Bu kadar büyük kedi nüfusu çok yerde yok. Latin Amerika'da var, İtalya'da, Yunanistan'da, Endonezya, Malezya gibi yerlerde ama yine de bizde olduğu kadar iç içe bir yaşam yok.

Peki İstanbul'da hayvan düşmanlığı yok mu? Ona hiç tanık olmadınız mı?

- Tabii ki var. Komşusuna laf edenler var: "Niye oraya mama koyuyorsun, etrafı kokutuyorsun!" falan diye. Bu anlaşılır bir şey, nüfus gittikçe artıyor, bunlar da sonuçlarından biri, birbirimizi her türlü rahatsız etmeye başlıyoruz. Ama ciddi bir şekilde hayvanlara eziyet etmek, zarar vermek, o bambaşka bir şey. Bunu yapanı 'normal' saymamak gerekir, o ruhen hasta. Hayvan olmasa zarar vereceği varlık bir çocuk da olabilir ya da bir kadın. Filmde kedi sevmeyenlerle de konuşmaya çalıştık. Nefret ettiğini duyduğumuz kişileri bulmaya uğraştık. Ama onlar bizi gördükleri anda kaçmaya başlıyorlardı.

DOĞALLIĞI BOZMADIK

Çekimlerde asla kedileri manipüle etmedik. Bir yerden alıp başka bir yere koymadık. Drama yaratabilmek için "Yavrularından ayırılım bakalım ne olacak" demedik. Kediler oldukları gibi zaten eğlenceli ve enteresan hayvanlar. Kameramız yaklaştığı zaman kaçan kedi olduğunda peşinden gitmedik. Post prodüksiyonda bile ekstra miyavlar filan koymayı tavsiye eden sesçilere "Hayır, var olmayan hiçbir miyavlama koymayacağız!" dedik.

TÜRK İNSANININ ŞEFKATLİ YÜZÜ

Türkiye'de nasıl bir ilgi bekliyorsunuz?

- İnşallah sever Türk izleyicisi. Bu film, Türk insanının şefkatli yüzü.

Sayfa tasarımıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Antropoloji okudunuz. Antropolojik olarak nasıl açıklanır bu durum?

- Dünyada korkunç şeyler oluyor. Bombalar patlıyor, insanlar ölüyor... Tüm dünyanın sorunlarını omuzlarımızda taşıyoruz. Oysa hayat bu kadar kötü ve olumsuz olmak zorunda değil. Bu filme bu kadar ilgi gösterilmesinin bir sebebi de bu. Bu yükü hafifletmesi.

KEDİLER ANNEYİ KÖPEKLER BABAYI TEMSİL EDER

Kediciler ve köpekçiler olarak dünya ikiye ayrılmış durumda... Siz bu ayrımı nasıl tanımlarsınız?

- Şöyle bir tez var; "Kediler anneyi, köpekler babayı temsil eder!" Daha da ileri gidip, "Anneyle ilişkisi sıkıntılı olanların, kedilerle de ilişkisi çok rahat olmaz" diyorlar. Ne kadar doğru bilmiyorum. Çocukların doğuştan bütün hayvanlara olumlu baktıklarına yüzde 100 eminim.

Belgesel, annelerini bekleyen bu dört yavrunun hikâyesiyle açılıyor.

KEDİLER İNSANLARI YARGILAMAZ, ŞİŞMAN YA DA APTAL HİSSETTİRMEZ!

Kedilerden en çok ne öğrendiniz?

- Özgürlük duygum kedilerden miras; bağımsız ve başına buyruk olmam, kendi gücüme güvenebilmem... O kadar becerikli hayvanlar ki kediler... Çocukken arka bahçenin o yüksek duvarında, kedimle birlikte yürüdüğümüzü hatırlıyorum. O benim önümde yürüdü, ben arkasında. Bir de insanı yargılamadan seven bir varlıktır kedi. Bize bakar, bizi izler, orada olduğumuzu teyit eder. Fakat bakarken yargılamaz. Şişman hissettirmez bir insana ya da aptal. Bizi olduğumuz gibi gören ve kabul eden bir hayvan.

Bir kedi dili olduğuna inanıyor musunuz?

- Kesinlikle! Dünyadaki diğer varlıkların birbirleriyle nasıl konuştuğunu pek anlayamıyoruz, çünkü biz kendi aramızda bile zor anlaşıyoruz. Kedilerin aralarında konuştuğuna dair yayınlar var. Çok net bir şekilde o kadar farklı şekillerde miyavlıyorlar ki... Bu konuda yeni bir araştırma okudum. 30 tane farklı miyavlama varmış. "Açım, uykum var, sinirlendim, özledim" gibi farklı farklı şeyleri söyleyebiliyorlar.

Cihangir'in kedileri de belgeselde rol almış.

NANKÖR FILAN DEĞİLLERİ

"Kediler nankördür, bencildir. Köpek gibi sadık değildir" diye bir yargı vardır ya, kedi bağımsız ve daha başına buyruk olduğu ve insanoğlu onunla kolay baş edemediği için mi?

- Kesinlikle evet! Biz her şeyi kendi gözümüzle ve kendimizi temel alarak değerlendirdiğimiz için kediler nankördür diyoruz. Aslında "Ben sana yemek verdim ama sen benim kucağıma gelmiyorsun!" deyip sinirlenen insanların bir dönüp kendilerine bakmaları gerekiyor. Bunun adı koşullu sevgi. Onların sevgilerinde mutlaka bir beklenti oluyor.

Kedilerin en sevdiğiniz özelliği ne?

- Tavır koymaları. Kedi sana tavır koyar, sınır koyar. Saygılı olmayı öğretir. Çünkü saygısız olduğunda gider. Kaba davranamazsın kediye. Tekme tokat falan da atamazsın. Gider, bir daha geri gelmez ya da sana tırnak atar.

ÇOCUKLUĞUM KEDİLERLE GEÇTİ

Nasıl bir ailede büyüdünüz?

- Babam sanatçıydı, annem psikolog. Çocukluğum sokaklarda şen şakrak geçti. Ama babam, ben 11 yaşındayken kanserden vefat etti. Yine de hayatımda etkisi çoktur, sanatçı tarafım babamdan. Annem ise çok başarılı bir psikolog, onun sayesinde felsefeye yakınlık duydum. Bunun dışında hayatım, sokakta kedilerle geçti.

Peki hayatınız nasıl devam etti?

- Annem, 25 yıl evvel ilk nişanlandığı Amerikalıyla, yani üvey babamla evlendi. 60'ların başında Üsküdar Amerikan Koleji'nde hocalık yapıyordu annem. Üvey babam da Robert Kolej'de. Öyle tanışıyorlar, sonra ayrılıyorlar. Annem babamla evleniyor, o da başka bir kadınla. Yıllar sonra tekrar bir araya geldiler. Üvey babam UNICEF'te görevliydi, Ortadoğu Başkanı olarak Ürdün'e atandı. Ortaokulu orada okudum. Sonra 'Körfez Krizi' çıkınca İstanbul'a döndük. Koç Lisesi'nde bir sene okudum. Sonra New York'a taşındık. Artık UNICEF'in Genel Müdürü olmuştum. Ben oradan Boston'a gittim, antropoloji okudum. Sonra Türkiye'ye döndüm ve Reha Erdem'in asistanlığını yaptım. Arada bir İngiltere deneyimim de var, şimdi de Los Angeles'ta yaşıyorum.

Peki anneniz ve üvey babanız?

- Onlar İstanbul'da. Üvey babam İstanbul'u ve Türkiye'yi Amerika'dan daha çok seven Amerikalılardan biri. 85 yaşında.

Eşiniz Amerikalı mı?

- Alman-İsveçli. Benim hem görüntü yönetmenim hem de yapımcım. Bu arada filmi çekerken kızıma yedi aylık hamileydim. O da katıldı yani işe!

BELGESELLERİN YURTTAŞ KANE'İ

ABD'nin en popüler sinema sitelerinden Indiewire, filminizi, 'Yılın en iyi 10 filmi'nden

Sayfa tasarımıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

biri ilan etti...

- Evet ya... Biz de hâlâ inanamıyoruz! İnsanların iyi yanlarını ön plana çıkardığı için olsa gerek. Yoksa çok iddialı bir film değil. Fikrinizi değiştirmeye çalışan bir film de değil.

Bir de, kedi belgesellerinin 'Yurttaş Kane'i olarak tanımlandı...

- Evet, çok gururlandık! Filmin görsellerini beğendikleri için olsa gerek. İnsanın ayak bileği seviyesinden kedileri görmemiz ve birer aktörmüş gibi onların peşinden gitmemiz insanları çok etkiledi.

Sayfa tasarımıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

